

CONSTANTA

APARE DUMINICA

Anul III. No. 144.

Constanța, Duminică 12 Noembrie 1895.

20 bani numărul

Cerem Drepturile Politice

Cultura în Dobrogea

Unul din motivele principale, declarate, pentru care ni se refuză acordarea drepturilor politice, este lipsa de cultură, nepregătirea noastră pentru viața politică.

Sa vedem cum stăm sub acest raport.

Ne servim de notele statistice ale anului trecut, luând din adins județul Constanța, ca mai înapoiat în toate privințele.

După seces, populația rurală stabilă a județului, afară de orașul Constanța, se compune din 47512 bărbați și mai tot atâtea femei, și anume:

	Bărbați,	din care știu scrie
Plasa Mangalia . . .	7579	140
„ Medjidie . . .	8147	1909
„ Constanța . . .	7056	1380
„ Traian . . .	8147	1409
„ Silistra . . .	6597	1503
„ Hârsova . . .	9986	2020
Total . . .	47512	8361

Dacă scoatem plasa Mangalia, populație mai numai de tătari, revine la mai bine de 20 la suta numărul celor ce știu scrie și citi; iar dacă, fără privire la suditența multora, am adăuga și orașul Constanța, a cărui populație este comercială și prin urmare știuitoare de carte, numărul lor s'ar ridica la peste 27 la suta.

În județul vecin, a cărui populație e mai numai creștină, numărul analfabeților trebuie să fie mult mai mic.

Ast-fel stând lucrurile, întrebăm: câte din districtele din țară ne întrec în această privință?

Ne pare rău că nu avem notele statistice, spre a putea face comparațiunea necesară. Resultatul n'ar putea fi de cât în favoarea districtelor dobrogene

Dar, unde stătem siguri că stăm în fruntea districtelor transdunărene, este în sacrificiile ce țeranii dobrogeni fac pentru aședămintele de cultură și învățământ, de bine-facere și economie socială.

De sub guvernul turcesc încă, fie-care oraș, fie-care târgușor, își avea localul său propriu numit *conac*, unde erau instalate toate serviciile publice; fie-care confesiune biserica și școala sa, atât la orașe cât și la sate. Văză-se și astăzi aceste clădiri în satele românești după litoralul Dunărei și în cele bulgare din plasa Istrului.

Toate bine s'au făcut fără ca Statul Turcesc să fi contribuit măcar cu un ban la clădirea și întreținerea lor. — Acesta dovedește că dobrogenii n'au fost sălbatici, *cerchezi*, nici înainte de venirea Românilor.

Ce s'a mai făcut de atunci încoace? Dobrogenii au continuat obiceiul tradițional de a se ajuta singuri. Fără intervențiunii din partea Statului, ei au construit câte un local frumos de primărie *în fie-care comună*, după planurile date, având câte o sală și cel puțin cinci încăperi, pentru notar, perceptor, și o cameră de musafiri, în care, tot-deauna, unul sau două paturi, cu tot confortul, sunt la dispoziția funcționarilor inspectorii, controlorii, revizorii, spre a scuti pe sateni de gazduire.

Mai în fie-care sat, unde s'a dat un învățator, au construit un local de școală, tot după planurile date. Ele sunt adevărate stabilimente de cultură în Caramurat și Tuzla, construite mai în urmă, și peste tot în satele mai vechi și din tot județul vecin.

Numai de la venirea Românilor s'au construit 41 biserici în județul Constanța. 8 mai sunt în perspectiva apropiată.

La toate aceste clădiri noi, de sigur peste trei sute, la ambele județe, costând mai multe mi-

lioane, afară de bisericile din Constanța și Cernavoda, nici Statul, nici județele, nici comunele oficiale n'au contribuit cu un ban măcar.

Un fost ministru, reprezentant al Brailei, a zis în 1890, că populația Dobrogei se compune din Cerchezi. — Spună-ne acel onor. reprezentant: afară de Viziru, Silistraru, și cel mult alte două sau trei comune, câte localuri de școală mai sunt în jud. Braila și câte localuri de primărie? Nici dece, toate împreună.

Dar să luăm județul Ilfov, cu capitala București. — Ce școli sunt în comunele Herești și Budești, reședința de sub-prefecura, cu populații de 4—600 familii? Câte o sală de școală, unde nu încap nici jumătate numărul copiilor; iar primăriile sunt instalate și până azi în hanuri și locale proprietărești, pe când la noi, cele mai sărace comune țărănești, Osmancea din plasa Mangaliel, de 70 familii și Murfatlarul de 37 familii, își au localele lor proprii, cu câte 3—5 încăperi bine întreținute.

Dacă edificiile publice îți dau gradul de cultură al unui popor, iar cele de administrație capacitatea lui de gospodărie socială, de respect ce se cuvine autorității, e neîndoios că Dobrogea stă incomparabil mai bine de cât ori-care alt district din țară.

Dar la orașe?

Tulcea, cu o populație de vr'o 18,000 locuitori, are de mult un gimnasiu bulgar; local model.

În Constanța, cu o populație abia de ert alalta-ert de 10,000 suflete, sunt asemenea clase secundare atât la școala greacă cât și la cea bulgară; cea din urmă fiind întreținută abia de o populație de 50 familii, cari cer voe a'și construi acum și o biserică proprie.

Braila cu o populație de 50 mii suflete, abia de vr'o 15 ani,

are un gimnasiu, și acela întreținut de Stat; iar în Constanța nu e nici azi un gimnasiu românesc.

Constanța și județul, întrețin patru și cinci ziare din care trei săptămânale, absolut fără nici o intervenție streină, fără anunțuri și abonamente oficiale—nici chiar ministerele nu plătesc un abonament măcar. Ne prindem că în Braila, fără anunțuri administrative și judiciare, fără cluburile politice, n'ar putea dăinui nici un ziar.

Toate aceste dovedesc cu totul alt-ceva, de cât că cel mai bogat județ din țară ar fi mai înaintat în cultura de cât cel mai slab din județele dobrogene.

În numărul viitor vom vorbi despre cens, despre starea materială și impozitele ce plătesc viitorii cetățeni ai României.

CRONICA

BANDIERA LOR

Plecat'au patru-deci... destul...
Căși mai erau să plece?
Și nu era zeu nimănui
În piept inima rece.

Luptatu-s'au un an și jumătate cu liftele streine, până ce au mai ramas numai sergentul *Obuz* și caporalul *Skije*, cari s'au întors iar de unde au plecat, dar cu «bandiera» mototolită și întinată.

Dar, «bandiera» acestor viteze *Sentinele a Dobrogei* e păcat să devie o otreapă. Ea a fost desmototolită, spalată, curățată și din nou imprimată de un vrednic negustor de antic.

Ea falsă din nou pe zidurile Patriei române, spre gloria neamului.

Iată'i textual deviza imprimată pe prima pagină, scurt și concis:

„Bandiera Noastră“

«Consuetudinea și logica cer ca, un jurnal să aibă programă, adică bandiera sa. (Firesse că așa cere consuetudinea; până și la bălciuri se ridică o bandieră N. R.). Noi, de la început ne-am făcut această datorie; dar, pentru că mulți nu se mulțumesc numai cu titlul jurnalului, și nu ne-a cetit de la apariție (ce cititori orbi și ingrați!) satisfacem și această necesitate, nu pentru a repeta programa, pe cât spre a ne exprima franc cugetarea și liniia noastră de purtare, conduși de sentimente de libertate și de progres (ce mai vreți!); însăși numele de «Sentinela Dobrogei», exprimă totul,

(Ba; mai lipsea bandiera. Ce or mai zice acum!) căci în această provincie în adevăr este foarte trebuitoare o asemenea *Sentinela*, care să stea deșteaptă pentru a proteja cauza românismului, să semnaleze neajunsurile ori de unde ar veni etc. (Așa; nu ca gardiștii de la bariera Mangaliel ce dorm cu tesacile la brau).

Cu mâna pe tesac. Sentinela întreabă...: «raționabil este, ca ei românii) călcând pe pământul Dobrogei să fie supuși și înecovoia ființa sub Legile și regulamentele primitive...?» — De loc; e greu de tot, și pentru cei abdominali și pentru scheletii ce au numai oase în burtă.

Tot în acest număr, confrății constată că: actualul prefect a «lăsat consilierilor județieni toată latitudinea și libertatea discuțiilor» în ședințele ținute, «fără a influența ca fostii prefecti». Adevărat. Tot așa au făcut fostii prefecti, mai ales după ce au plecat.

În fine pe contrafața paginii întâi a «bandierei» confrății au tipărit următoarea «Înștiințare»: «Buletinul mensual (de la mensa, *mese* N. R.) al Camerei de Comerțuri are menirea a face cunoscut comerțului și industriei Dobrogei, cum și erice alte afaceri relative.

Credem că foarte mulți dintre comercianții, fabricanții și industriașii specialiști în profesii libere, agricultură etc. sunt necunoscuți în streinătate; pentru avantajul d-lor înștiințăm că în Buletin se primesc ori-ce avise în sensul arătat, căci numai ast-fel se dobândesc cunoștințele în țară și streinătate și așa le pot reveni avantaje și afaceri.

Secretariatul camerei de comerțuri.

Ca câți *kesaro-krăești* costă pe *meeccensă*?

Peghe.

APELE DE MARE

Încă din timpuri memorabile apele de Mare au fost întrebuințate în scop curativ, fie în băi, fie luate intern, dar, cu toată această vechime, literatura medicală rămase mută până la Richard. Russel, care în 1750 pentru prima oară dete la lumină o lucrare științifică basată pe observațiuni, arătând rolul fiziologic și aplicațiunile terapeutice ce aceste ape minerale au în morbiile glandulari

Odată deșteptată atențiunea, privirile mai multor medici fură atrase de bunele rezultate obținute și convinși de eficacitatea lor necontestabilă în curabilitatea oarecaror boale, parte din acești observatori se decisă și deteră la lumină observațiunile lor.

Ast-fel apăru lucrarea lui Cartheuser în 1763, Robert White 1775, Kentisch 1785, importanta scrierea lui Buchan în 1801, care a arătat proprietățile vermifuge ale apelor de mare; tesa lui Lefrancous 1812 și a lui Lalesque, în care arată efectele apelor de mare în oarecare maladii cronice cum și utilitatea acestor ape administrate în doze purgative la idropisii; memoriile lui Grenhow și raportul făcut de Bayer academiei de medicină în 1813; lucrările lui Pasquier, lui le Coeur; memoriul lui Wiart, care a fost coronat de congresul științific de la Havre 1868; cercetările lui Gaudet, care pe lângă studiul fiziologic și terapeutic al apelor s'a ocupat foarte mult și de temperatura lor, în fine lucrările lui Lisle, Campardou etc., cari prin scrierile lor au contribuit a arăta eficacitatea acestor ape în anumite boale.

(Va urma).

Pentru d-l. Ministru al Domeniilor

Dreptul la lemne de foc în păduri s'a luat Dobrogenilor de la 1882, când s'a hotărât a li se da în schimbul baltăleurilor, o porțiune de teren, un hectar de fie-care familie, spre a'l planta cu pădure.—Locuitorii au arat, semănat și plantat până acum, după poruncă, sute de asemenea hectare, și cu toate acestea astăzi nu e un copac pe ele. Vina este numai a serviciului silvic, care n'a fost capabil a face nimic din decile de mil de zile stricate.

Din 2 lei, abonament ce trebuia să plătească anual o familie pentru dreptul de a lua lemne de foc pentru casă, s'a urcat succesiv prețul până a ajuns acum la 22 lei decasterul (A se vedea tariful cel din urmă).

22 lei decasterul lemne verzi, din picloare, în o pădure depărtată de 80 kilometri de locul de desfacere, absolut fără nici un drum este enorm de scump pentru populațiunea Constanței și cea despre graniță.

Pădurea Ceraichit, lângă București, nu e estimată mai mult de cât cu 15 lei decasterul.

Pe ce s'a basat serviciul silvic când a fixat acest preț? Termin de comparație nu există în Dobrogea, neexistând păduri particulare. Statul are singur monopolul vânzărilor de lemne aici. Ast-fel fiind, se putea fișa decasterul la 100 lei; cine ar putea împedeca aceasta?

Nu s'a dat în schimb nimic, ca să se justifice taxa ultra protectrice pusă pe lemne de încălzit. E drept acum, să fixezi prețurile pe cari le vrei? Noi credem că nu, și rugăm pe d. ministru al Domeniilor să revie, micșorând aceste taxe, atât de apăsătoare.

Vom reveni.

Primum următoarea scrisoare cu rugămintea a o da publicității.

Constanța, 8 Noembrie 1895.

Domnule Redactor,

Vă rog să bine-voiți a da ospitalitatea rândurilor următoare în jurnalul D v.

În jurnalul Constanța No. 143 din 5 Noembrie a. c., sub titlul: «Corespondență din Paris, D-nu Th. Lusi se exprimă asupra noului guvern Frances, precum și asupra reformelor pe care acest guvern ar vrea să aducă, într'un mod foarte puțin cuvîncios ce denotază din partea d-lui Th. Lusi o lipsă de tact regretabilă.

Îmi place a crede că d-lui nu e autor al acestui articol, deși e iscălit de d-sa, și că în primul său al doilea număr al jurnalului D-v. D-sa se va grăbi de a ne arăta numele adevăratului autor; descărcându-se ast-fel de un fapt care nu îi face onoare.

Primiți, D-le Redactor. împreună cu mulțumirile mele asigurarea osebitei mele considerațiuni.

A. M.

Informațiuni

Aducem la cunoștința abonaților noștri din oraș și județ că Agenția principală a societății de asigurare mutuală «Unirea» e autorizată a libera direct *Police de asigurare* în ori-ce ramură, cari se vor preda asiguraților imediat la subscrierea ofertei, fără a se mai aștepta, ca până acum, aprobarea Direcțiunii generale din București.

Prin umare ori-cine, din amicii noștri de la țară, avînd necesitate, pot în aceeași zi: asigura produc-

tele din magazin și a face ori-ce împrumut la Credit sau Banca agricolă din Constanța. — *Premiile de asigurare se știe că sunt mult mai mici de cât la celelalte două societăți concurente.*

Biuroul este în strada Gărei No. 13, visavi de noul local de primărie. Biuroul este deschis toată ziua.

Lucrările de terasement au început în port. Mulți lucrători sunt angajați la nivelarea terenului. — Pentru transportul materialului și pietrei după linia ferată ce se construște la Canara, antreprenorul portului reconstruște vechea linie ferată englezească printre vii și pe sub carantină, în port, ceea ce va permite transportul materialului direct pe șantieră, fără a usa de linia zig-zag a Statului, fapt ce ar fi îngreunat și mai mult mișcarea comercială în port.

În primăvara tot terenul din port cedat antreprenorului va fi curățit detot soiul de materiale ale C. F. și lucrarea va începe cu toată seriozitatea.

O ploaie torențială și vînt puternic a început Joi dimineață Marea fiind foarte agitată. Pe la orele 1 și 5 minute p. m. mai multe fulgere și tunete puternice s'au descărcat peste orașul Constanța. — Semne de toamnă lungă, zic bătrânii.

D. Gr. Davidescu' fost ajutor de subprefect în Dobrogea și actual comisar în poliția capitalei, a fost numit sub prefect al plășei Traian.

Felicitările noastre pentru această meritată înaintare.

În capitală a reapărut ziarul *Epoca* sub direcțiunea fostului primar al Bucureștilor d. N. Filipescu.

După cum am susținut și noi, prin acest ziar, de la 1 Noembrie a. c., vapoarele *Medea* și *Mitico* au trecut sub direcțiunea drumurilor de fer, spre a fi puse în legătură cu poșta Indiilor ce actualmente se face prin Constanța.

Vapoarele de pe Dunăre rămân tot sub administrația și conducerea Regiei Monopolurilor Statului.

În curînd se va așeza un cablu sub-marin între Constanța și Constantinopole, pentru corespondența telegrafică directă între aceste două orașe. Asemenea se va înființa un

biuro telegrafic român în Constantinopole.

Neue Freie Presse din Viena publică o telegramă din București, vestind că vasele de război române au primit ordin să fie gata pentru orice eventualitate.

Nu cumva corespondentul ziarului vienez înțelege *Draga*, vaporul *Constanța* și *Mangalia*, cari au plecat din portul Constanța în porturile Dunărene spre a curăți basinurile de potmol?

La școala normală a murit Marți la 7 curent, un student Razi Hafuz Regep. În etate de 19 ani, de febră tifoidă și dublă peri-pneumonie; care a și fost îngropat a doua zi. — Primindu-se un denunț la parchet, că băiatul ar fi fost intoxicat de o doză prea mare de chinină, s'a dispus desgroparea și autopsia cadavrului, la care s'a și procedat în ziua de 11 curent.

Aflînd rezultatul îl vom comunica lectorilor.

Din cauza febrei tifoide izbucnită la școala normală s'a dispus închiderea fântanei americane din apropiere a d-lui căpitan Niculescu, care funcționează de mai mulți ani, fără ca să fi produs până acum vre-un accident de boală.

D-l căpitan Niculescu a trimis la București vre-o 20 probe de ape din diferitele fântăni din cari se alimentează orașul. Se va vedea rezultatul.

Sunt aite fântăni mult mai la suprafață, rău întreținute și în vecinătăți murdare, cari nefiind bătute au rămas deschise.

Se face o mare nedreptate căpitanului Niculescu, care după toate probabilitățile nu poate proveni de cât din vre-o neînțelegere.

Mai toți primarii din județ și foștii casieri comunali de la 1882 și până mai anul trecut sunt condamnați să plătească în bani către casa județului rămășițele din prestații.

Sumele ce li se cer sunt cu sutele până la câte 2 și 3000 lei.

Este o adevărată calamitate peste tot fostul aparat administrativ rural. Numai în plasa Medgidie sunt condamnați 35 de persoane la o sumă totală de aproape 14000 lei.

S'a făcut o convocare a celor interesați pentru ziua de 19 curent,

spre a se concentra asupra chestiunii ce este de făcut.

Vom mai reveni.

Eri s'a desgropat și făcut autopsia cadavrului elevului Razi Hafus Regop de la școala normală. Intestinele au fost trimise la București spre examinare.

Ploaia și furtuna de Vineri au fost așa de mari cum rare ori se vede în această regiune.—Trenul din acea zi a întârziat cu două ore din cauza inundațiunii de la Murfatlar. Valurile Mării sunt așa de tari în cât sosind eri, trei vapoare n'au putut intra în port, ei stau în adăncul Mării.—Numai vaporul *Meteor*, venind din Constantinopol a putut intra în port.

Ploaia a continuat și eri. S'a făcut o sumă de stricăciuni în partea de sus a orașului, din pricina unei cafenea ce s'a permis, de fosta administrație, a se construi în mijlocul străzii, ce oprește scurgerea apelor.—Administrația comunală va fi silită a lua măsuri pentru dărâmarea acestei clădiri

Delegațiunea județiană aleasă spre a așterne guvernului desideratele județului se compune din d-nii Ioniță Dănilărescu, Aldea Nistor, Octavian Șeitan și Luca Oancea.

Intre altele consiliul județian a

decis în actuală sesiune: suprimarea tuturor vadurilor după Dunăre unde se încarca în șlapuri cereale afară de Boaseie.

Decisiunea e rea. Vom spune în numărul viitor pentru ce.

DE ARENDAT pe 3—5 ani grădina de zarzavaturi de 10 hectare din Tari-Verdi, județul Tulcea.

Amatorul se vor adresa proprietarului d. P. Grigorescu în Constanța.

De Inchiriat Una casă compusă din 5 odăi cu două antreuri, cu bucătărie și curte spațioasă, situată în strada Plevnei, pe malul mării. Doritorii se vor adresa proprietarului d. P. Grigorescu strada Gării No. 13.

Legătorie de Cărți

Subscribul aduc la cunoștința onor. public că am înființat pe lângă atelierul de tipografie și un atelier de legătorie special, angajându-mă a lega:

Cărți, reviste, note de piano, a încadra rame și în fine tot ce se atinge de această branșă.

GR. M. GRIGORIU.

„UNIREA”

Societate generală de Asigurare Mutuală DIN BUCUREȘTI

Autorizată prin Înaltul Decret Domnesc sub No. 1536 după decisiunea consiliului de miniștri dela 27 Iunie 1877. *Monitorul oficial No. 160 din 16 (28) Iul.*

Acastă societate de proprietate asigură, contra incendiului, imobile, fiind construite de zid, paiantă sau gardie acoperișul lor cu tinichea, olănsandriță, trestie, etc. Plata asigurării e cu mult mai scăzută, aproape pe jumătate de cât la celelalte Societăți, cari fac o speculă din premiile asigurațiilor.

Deosebit de aceste clădiri, societatea mai asigură contra incendiului: **Mobile, Mărfuri, Produse, Pân și Nutrețe în Șire, Stoguri, Cîai pe Cîmp Liber și în Magazii.**

Societatea „Unirea” mai face asigurări asupra „Vieței” în toate combinațiunile uzitate și anume:

- Asociațiuni mutuale de supra-viețuire.
- Asociațiuni mutuale cu produs minimal garantat și cu participare de 85 la sută.
- Contra-asigurărei cu 8 la sută dobândă și fără dobândă.
- Capitaluri fixe în cas de deces cu beneficiul etății.
- Asigurări temporale și
- Rente viagere în diferite combinațiuni.

Asemenea mai asigură contra riscurilor de „Grindina”, precum și contra riscurilor de transport pe fluviu, mări și corpuri de vase, toate aceste asigurări „Unirea” le face cu premii reduse.

Informațiuni și prospecte se dau în București, la Direcțiunea generală str. Dămăci No 2, iar în districte la agențiilor respective din orașe.

Direcțiunea generală

Societății de Asigurare mutuală Unirea

LIBRARI A și TIPOGRAFIA „UNIVERSALA”

GR. M. GRIGORIU

36—Piața Independenței—36

CONSTANȚA

36—Piața Independenței—36

LIBRARIA

Este asortată cu tot ce se atinge de articole de librerie; precum:

Papeterie bogat montată, cărți școlastice, de științe și diferite Romane în limba

ROMANA ȘI FRANCEZA

Articole de pielărie, albume de fotografii și poezii, port-notise etc. etc.

Colecțiune de diferite tablouri, cornise pentru fotografii.

JUCARII DE COPIL ȘI PAPUȘI.

Parfumerie și săpunuri, Note pentru Piano din țară și străinătate.

TIPOGRAFIA

Asortată cu diferite litere tactura cea mai modernă poate efectua ori-ce lucrare precum:

Cărți, Ziare, Afize, Registre, Adrese, Circulări, etichete, Cărți de vizită de logodnă, bilete de nuntă, și de doliu.

Deposit de tot felul de imprimate și registre necesare Doamnei or perceptori, Onor.

Primării, Epitropicilor de B seriei

LEGATORIE DE CARTI

Efectuarea promptă și prețurile cât se poate de moderate.